

vibus viris, & doctis hominibus impositam quoque esse, nisi querant Magistratus, quibus eveniet, non ut jam malis soluta, sed ut ignorantibus, & stultis subjiciantur, quod nonnunquam evenit; evenieruntque sepiissimum, nisi praetaceantur, quibus id cura est. Nam stulti instant opportunè, importunè, exquisitasque adhibent diligentias ad consequendas dignitates, quibus sunt indigiti, ut merita, diligentia, & importunitate, utinam non auro, suppleantur. Quo fieri, ut malum illud, quod vidit, & doloit Sapiens, Ecclesiast. 10. num. 5, dicens: *Est malum, quod videt sub Sole, quasi per errorem egrediens à facie Principis, pofsum futilum in dignitate sublimi, non quasi per errorem accidere, sed quasi consulto procurari videatur, tam erit frequens, cum futorum infinitus sit numerus, Ecclesiastes 1. & pecunie obediunt omnia, ibidem cap. 10. Verum dicamus cum Origene hom. 4. in lib. Iudicium, cuius verba referuntur in c. ad dexter 13. olla 4. 1. & apud glossam ordinariam in c. 4. Iudicium in principiis. Auctaer fortassis aliquid dicimus: tamen quod scriptum est dicimus: Non semper Principe populi, & Ecclesia Iudex per Dei arbitrium datur, sed prout merita nostra depositantur. Niimirum aliquando Deus regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi. Job 34. num. 30. Norat ad eum locum D. Greg. lib. 25. moral. cap. 14. 15. & 16. omnino videndum. Et D. August. lib. 5. de Civ. Dei cap. 19. Et D. Thom. opusc. 20. de regim. Principum lib. 3. cap. 7.*

22. Unum non facebo: si Sacra Scriptura, si Sancti Patres, si Politici, si Doctores, has dumtaxat qualitates agnoscunt, quibus redditur quis idoneus publicis muneribus: item si D. Thomas 2. 2. 9. 63. art. 1. quem ceteri Theologii unanimis sequuntur, docet, in eo confundere personam acceptancem, vitium iustitiae oppositum, quod in distributione munerum spectetur in persona qualitas, ex qua non oritur dignitas eius, ob quam debitus sit ei munus: si itaque haec vera sunt, excusari non posse à gravi culpa in re gravissima eos, qui haec qualitates non inventant, nisi in suis, vel suorum amicorum consanguineis, & qui ad dignitates, & officia non promovent, nisi suos amicos, & consanguineos, & socios, vel consanguineos, & amicos suorum amicorum, siofiorum, & consanguineorum, vel promovendos proponunt. Quasi officia ista, & dignitates iure majoratus deferuntur, primùm linea descendentiū, post transversalium, tandem amicorum, ut raro videantur emergere, nisi qui aliquo horum graduum contingent promotores. Caveant superiores, ne ista in Republica permittant, quae nisi extirpant, & eradcentur funditus, maxima illi imminent calamitas. Vivius dec. 455. ex num. 1. multa in hanc rem concessit, quo commendaret modum in electionibus servandum, adducens cap. Moses, & sequentia 8. q. 1. que tota cum quest. 2. mirè facit ad id, de quo agimus, & ad detestationem hujus viiij. acceptioñis personarum adversarii iustitiae distributiva ex uno extremo, quod nostra etate vidimus frequentissimum. Sed referamus cumulantissimam gratiam eorum zelo, qui nobis sunt prepositi, quorum diligentia, egregiusque conatus debemus, quod meliusculè valemus, quod aliqua videtur esse morti remissio. Nonne post rot discrimina vidimus publica munera recte colloquata, sublevatos viros bonos, graves, & doctos viros proctos, levataque praterita mala, inmodum correcta, ablatis lupanaribus, & vestiis luxuria, & immoderato sumptu?

23. Ceterum non omitram, longè pejus esse alterum extrenum virtutum eidem iustitiae distributiva ex adverso oppositum, quod nostra quoque etas vidit, ut nullis non fuit reserta malis, quo te adstringunt difficiles quidam, & acerbi, sibi solis nati, qui consanguineos suos, amicos, & clientes, ob eam ipsam rationem, etiam si dignissimi sint, excludant à muneribus, & honoribus, ut apparet hominibus iustiores, & à carnis affectibus alieni, cum tantus pleni sint inani gloria, & hypocrisia. Quos jure reprehendit glossa penult. & additio ibi, & in casu positione in cap. 1. de concess. praeber. in 6. & Rebuff. in tract. de privilez. Scholasticorum privileg. 69. num. 163. vers. adverendum est, meminit collega noster Conf. Scipio Rovitus, post hac scripta visus in pragmat. Regni, Rubrica de sale vendendo num. 16. Certè primum illud virtutum frequentius est, sed humanum; hoc frequens minus, sed ferium, & diabolicum.

24. Non erat ab hoc loco aliena illa quæstio frequentis-

sima; utrum electio, nominatio, vel presentatio ad officium, vel beneficium, seculare, vel ecclesiasticum, ita fieri debeat, ut assumatur dignior, digno prætermisso, sub pena peccati mortalitatis, vel licet possit assumi dignus, prætermisso dignior: In qua tametsi duæ sint extrema sententia, altera affirmans licet possit assumi dignum prætermisso dignior: altera negans: tertia item distinguens electionem a presentatione, & quod illam, afferens esse veriorum secundam sententiam, quod hanc verò, primam: frequentior ramen, & tutior, iuri, & veritati conformior, utiliorque Republicæ opinio est, tam in presentatione, quam nominatione, vel electione, secundam sententiam esse veram; tenerique sub precepto iustitiae eos, quibus jus est presentandi, nominandi, vel eligendi, assumere digniores prætermisso dignis. Res est a multis tractata, vide de illa, si placet, cap. littera ergo 8. quest. 1. & cap. illud, ibidem cap. quoniam, de jure patrum, glossa ibi verb. majoribus, Panorm. in cap. constitutis 46. n. 1. & 7. de appell. & ibi Philipp. Franc. v. 4. & sequent. Philip. Decem. n. 12. & 13. Federic. de Senis conf. 95. n. 1. Trid. Conc. sess. 24. decret. de reform. c. 1. & 18. D. Thom. 2. quest. 63. art. 2. ad 3. Sotum de iust. & jur. lib. 3. quest. 6. art. 2. & 4. Lefsum de iustit. & jur. lib. 2. cap. 34. dubit. 14. & cap. 32. dubit. 3. Saloni de iust. & jur. d. quest. 63. art. 2. corrov. 3. & seqq. Gabriel Vazquez in opusculo de benef. cap. 2. §. 3. per rotum, & vide ibi dubit. 13. & sequentia latè, & bene, nisi quod displaceat singularis quedam ejus opinio, censura, & reprehensione digna, qua conatur assignare discordem inter beneficia, & officia secularia, quod obligacionem iustitiae distributiva, fed sine fundamento, quod ejus pace dictum sit, Lambertum de jure patrum 1. 2. part. 1. quest. 10. art. 3. Covarrub. in regulâ peccatum 2. part. §. 7. n. 3. cum sequentib. Navarum in manuali cap. 17. ex n. 72. Garciam de benef. 7. part. cap. 16. Gutierrez lib. 2. canonicarum questionum cap. 11. Molinam de primogen. lib. 2. cap. 5. num. 46. & sequentib. & num. 50. & num. 69. Gratianum dec. 97. num. 21. & discept. forens. tom. 2. cap. 211. ex num. 8. Raudentem decis. 34. 35. & 36. Mastrilium de Magistris lib. 1. 2. cap. 1. num. 63. & sequentib. Cavallos in speculo præb. quest. 659. zum. 1. & 2. lib. 2. Marquez in libr. del Gouvernor Christiano lib. 1. cap. 20. §. 4.

Concludam extollendo summis laudibus nostrum mirabile sæculum, quod cum antiqua fuerint tam sterilia, & infecunda, ut unus, vel alter dumtaxat vir strenuus repeiri retur, qui posset ad publica munera dignè assumi, & cui tardum committeretur Respublica administranda, utque Diogenes referente Plutarco in apophthegmatibus Diogenis l. 3. n. 63. obambulans in medio Athenarum foro accensa lucerna unum hominem quærente non inventaret, peruenit atque (ut referat ibidem n. 13.) in qua parte Græcia vidisset viros bonos, responderet viros misquam se vidisse: tamen hoc nostrum tam abundans est viris, an candidis, aliorum esto judicium, candidatis dico, Magistratus pertinentibus, qui se non impares existimant oneribus, dum annexi sint honores, pecuniae, commoditatis, quamvis inde incommoditatis, & injuria aliorum orientur, immo vero & superiores multis multorum officiorum oneribus, ut nihil sit hodie in nostra Republica magis supervacuum, quam homines, nullius rei tanta copia, tamque immoda abundancia, quam istorum candidatorum Magistratus ambientium. Testes sunt domus, & familiares officia conferentes. Fœlix verè sæculum, in quo abundant, que rot anterioribus facilius sunt defiderata. Faxis Deus: sed de illis satis. Madriti Januarii 25. anni 1622.

SUMMA DISPUTATIONIS SECUNDÆ.

1. Ex 20. tit. 21. lib. 4. recopil. in judiciis frequentissima, præsentim executivis, occasionem præbuit huic disputationi, & tractat de foro competenti. Doctrina de foro competenti diffusa est, ac difficultis. Plurimi modi fortiendi forum traduntur, remissive. Reliqua invenies post numer. secundum.

D I S P U T A T I O N I S

De Judice legitimo & competenti in quavis causa civili, & criminali.

Ad 1. 32. tit. 2. par. 3. & 1. 20. tit. 21. lib. 4. recopilationis, & multis alias Regni Castella, & iuriis communis.

Nulla lex in judiciis, præsentim executivis, frequentius occurrit, quam 1. 20. tit. 21. lib. 4. recop. ad cuius expli-

- explicationem, cum quarundam observationum occasione accingi esset in animo, presupponendam duxi integrum doctrinam de foro competenti, sine qua recte intelligi non potest. Ea autem, ut est in negotiis frequentissima, ita in jure difficultissima, si quæ alia, valde ampla, diffusa, ac sinuosa, tum rerum copia, tum ambiguitate questionum, & varietate sententiarum. Hac de causa operæ pretium existimavi, (quod futurum sit utilissimum) eam in ordinem redigere. Nam & si nihil novi afferam (aferam autem quā plura non contemnda) præter methodum, & dispositionem materiæ, quam indigestio ipsa reddit difficilem, & ferè insuperabilem, oleum, & operam non perdidero, neque perdidere videbor. Doctrina igitur, quæ se ipsum commendat, lubent, & quod conseqvens est, patienti animo, & grato auditu suscipienda est, neque tractatio ejus prolixa censenda, cui quidquid admittatur, sit planè defuturum.
2. Satis autem indicant istius disputationis latitudinem, leges, & Doctores tractantes de foro competenti, siquidem plurimos enumerant modos fortiendi forum, ex quorum unoquoque Judex, apud quem reus convenit, legitimus, & ut vulgo dicitur, competens existimandus est. In primis 1. 32. tit. 2. par. 3. enumeravit quatuordecim modos fortiendi forum, Speculator 1. 2. tit. de competentis Iudicis adiunctione & generaliter retulit quinquaginta duos, Marianus Soccius, qui omnium copiosissime, & elegansissime hanc materiam prosequutus est, in suis commentariis titulo de foro competenti in rubrica ex num. 1. centum, & novem congesit alphabeticò ordine, quo nullum se dixit invenisse aptiorem, ut in eum tantam multitudinem redigeret. Reassumpit Scaccia editus post hoc opus scriptum de sentent. & re judic. gloss. 7. q. 1. num. 28. Non sum ego dicturus omnia: nam quis posset? Sat erit egisse de frequentioribus, & magis præcipuis. Atque ne prolixitas tam diffusa disputationis cædium pariat, in variis membris secunda est, dividendaque in tot questiones, quot sunt modi fortiendi forum, de quibus sum acturus. Erunt autem octo. Primus foris domiciliū. Secundus originis. Terius rei situs. Quartus contraetus. Quintus heredis, & successoris. Sextus privilegii. Septimus delicti. Octavus prorogationis.
- SUMMA QUÆSTIONIS PRIMAÆ.**
3. In loco domiciliū quivis fortiatur forum in civilibus, & criminalibus.
4. Forum domiciliū quibusdam qualitatibus præstat certis foris.
5. Forum domiciliū est universaliter certis.
6. In foro domiciliū quis convenienter omnibus actionibus, & de contractibus, & delictis intus, & extra gestis.
7. Forum domiciliū concurredit cum certis foris.
8. Ratione domiciliū quis dicitur propriè subditus, non ratione contractus, vel delicti.
9. Forum domiciliū in civilibus est certis foris potentior.
10. Forum domiciliū præfertur certis foris.
11. Domiciliū quando, & ex quibus iudicis presumatur acquistum, in quo differat ab habitatione, quando anuitatur, & transferatur remissive.
12. Domiciliū differt ab habitatione, & habitatione tribuit ius parochie, non fori.
13. In foro domiciliū conveniri potest reus presens, & absens, in certis tamen foris solum presens regulariter.
14. In foro domiciliū adversus absentem proceditur ad diffinitivam, & executionem ejus; in certis foris ad solam possessionem ex primo decreto.
15. Ad missiōnem in possessionem est necessaria legitima citatio.
16. Judex an possit citare reum in territorio alieno existentem verbaliter, & quid quidam senserint.
17. Litterarum hortatorialium rara mentio apud Jurisconsultos in civilibus, aliqua tamen in criminalibus.
18. Cum duo territoria subsum unū Principi, cur Judex unius possit verbaliter citare in territorio alterius, & adducitur 1. 7. tit. 3. lib. 4. recop.
19. Citatio in territorio alieno etiam verbalis sine requisitoris litteris non valet, si territoria subsint diversis Principiis.
20. Referuntur Doctores pro ea sententia.
21. Sententia eorum, qui in omni casu existimant re-

quiri litteras hortatoriaas ad citationem in alieno territorio.

22. Expenduntur textus in leg. 1. §. Presides ff. de requir. & reis. & in §. si quis vero comprehendetur in Autib. ut nulli indicum, & num. 23.

24. Distinguuntur quatuor casus, & in primo statutur, non posse extra territorium Iudicis expediti decretum de citatione facienda.

25. Judex in alieno territorio non potest citare realiter, & non jure captus debet in prisum liberatem restituī, etiam si duceretur ad Iudicem, qui cum jure carcere potuerit.

26. Judex potest in alieno territorio citare invocato auxilio per litteras requisitorias: & qua somniantur requiratur in eis in civilibus.

27. Verius est de jure, Iudicem posse citare reum in alieno territorio subito suo Principi verbaliter propria autoritate: sed usus in contrarium prevalent, cui turus est acquiescere.

28. Judex qui habet generalem jurisdictionem in rotæ Provincia, potest citare in quolibet territorio propria autoritate.

29. Judex, cuius jurisdictionis nulli territorio cohæret, citat in quolibet territorio propria autoritate.

30. Explicantur verba textus in cap. Romana §. contrahentes de foro competenti in 6.

31. Expenduntur contra predictam resolutionem textus in leg. 7. tit. 3. lib. 4. recopilar.

32. Explicatio Arzedi refertur.

33. Rejicitur, & impugnatur, & notatur discrimen inter causam impulsivem, & finalē, & num. 34.

35. Refertur alia explicatio Gratianni, & impugnatur, & numer. 36.

37. Citatio, si fieret in alieno territorio sine hortatoriis, deberet sustineri.

38. Quibus remediis sit uendum, si Judex nolit obsequi litteris hortatorialibus.

39. Recurri debet ad superiorē requisiti, qui cum compellat.

40. Notatur discrimen inter Iudicem Ecclesiasticum, & Secularem, requiriens, & eisdem requisitos.

41. Recusante Judice obsequi hortatorialibus, Iudex requiriens poterit propria autoritate citare in ejus territorio verbaliter.

42. Requiritur jure poterit non obediens hortatorialibus ejus Iudicis qui sūs non obediens.

Denegata administratione iustitiae in executione hortatorialium denegatur ad repressalias, & ad bellum; sed pedenter ius remedii uendum, & in causis gravissimis.

43. Reus ubi habet domiciliū generale etiam convenit, scilicet in Patria communi.

44. Fallit in causib., in quibus habet locum privilegium revocandi dominum: & qui sūt remissive.

45. Proponitur quæstio ubi conveniatur vagabundus. Terminus quæstionis prius exponendus, quam quæstio dissolvatur.

46. Vagabundus quis dicatur?

47. Vagabundus ubicumque convenit.

Cetera invenies post numerum 47.

Q U A E S T I O N I S P R I M A.

De foro domiciliū.

STATUENDA est conclusio, & regula generalis; in loco 3 domiciliū quemvis fortiari forum, ut apud ejus loci Iudicem ordinariū conveniri possit; & ille sit Judex competens, & legitimus, in omnibus causis eorum, qui domicilia habent in territorio, subito ipsius jurisdictioni, tam civilibus, quam criminalibus. Eam probat textus in l. hores absens 19. §. si quis tutelam, & §. proinde, & §. illud sciendū est, l. si fidicommissum 50. §. sed & rescriptum est, ff. de iudicio, Glossa magistra in verbo debet, in dict. §. proinde, & ibi Legista omnes, & textus in cap. licet ratione, ultimo de foro competet, ubi Bernardus verbo, aut domicili, l. 32. tit. 2. p. 3. & ibi Gregorius glossa 12. Speculator dict. l. 2. tit. de compet. Iudicis adiunction. §. 1. num. 29. in fin. vers. quadragesimus, & §. sequitur num. 1. Abbas Panormitan. in cap. 1. num. 6. & in cap. ultimo, ex n. 37. de foro compet. ubi Marianus Soccius ex n. 6. vers. gloss. 3. omnino videndum, qui eleganter, & copiosè omnia huc attingentia prosequitur, Jafon in vers. plus autem, num. 19. & 20.

- ¶ 20. *institut. de action.* Anton. Gomez tom. 3. variar. cap. 1. num. 87. Farinac. in *praxi crimin.* quest. 7. ex num. 1. D. Riccius collectan. 615.
4. Habet autem forus domicilii speciales quasdam qualitates, & attributa, quae Doctores referant, quibus ceteris foris prefat.
5. In primis est generalior, & universalior ceteris foris, secundum Abbatem Panormitanum in d. cap. 1. num. 6. Marianum Soccinum in d. cap. ultimo num. 45. Felynum ibi num. 23. de *foro competenti*, Bernardum Diaz in *pratica crimin.* canon. cap. 9. in *princip.* Decianum *tractat.* crimin. l. 4. cap. 16. num. 9.
6. Ex quo provenit, ut in *foro domicilii* quis conveniri possit, & agi adversus eum omnibus actionibus, realibus, & personalibus, ac de rebus satis intra, vel extra locum *domicilii*, de contractibus ibi, & alibi gestis, & de quibusque delictis ibi, & ubicumque commissis. Notar Abbas in d. cap. ult. num. 38. de *foro comp.* Gandinus de maleficiis, *Rubrica ultima*, Farinac. in *praxi crimin.* dicit. quest. 7. ex num. 19. Sesse decisi. 100. num. 8. l. 1. Bernardus Diaz ubi supra.
7. Secundo item, concurrevit forus *domicilii* cum aliis foris. Juxta textum in d. l. *heres absens* §. ult. ff. de *judic.* & ibi Doctores, Barbosa n. 3. & 20. Marianus Soccinus in cap. dilecti. 17. n. 9. in *princip.* & in d. cap. licet ratione ult. n. 8. de *foro compet.* Felyn. ibi n. 23. Ripa in cap. 1. n. 63. de *judicis*, Gregorius Lopez in d. l. 22. tit. 2. part. 3. glos. 10. vers. tertia *limita*. Sesse d. decisi. 100. num. 5. & 6.
8. Tertio item, ratione *domicilii* qui dicitur propriè subditus *Judicis* *domicilii*, non verò ex ulla alia subjectione, ratione contractus, vel delicti. Glossa celebris in *clem.* 1. verbo *subditos*, de *foro comp.* Abbas Panormitanus in d. cap. 1. n. 6. Marianus Soccinus n. 4. & in cap. licet ratione, ult. n. 8. de *foro comp.* ubi Felyn. n. 23. & 24. Idem Felin. in cap. *dilectus filii*, el. 2. num. 13. de *re script.* Decius in cap. ad *nobis*, el. 1. n. 9. & 10. de *appell.* Baldus in l. ult. n. 2. C. si non *competenter* *Judice*, Alexander in additione ad Bart. in l. *assumptio* §. 1. n. 2. verb. item in eo, ff. ad *municip.* & *de incol.* Rolandus à Valle *tract.* de *lucro dobris* quest. 22. n. 21. Tiraq. de *re traxi*. lignag. §. 9. glos. 2. num. 22. Gail *obseruatur*. præt. lib. 1. obser. 56. n. 8. in fin. lib. 2. obser. 36. n. 15. & lib. de *pignorationib.* obser. 15. num. 7. Decianus *tract. crimin.* lib. 4. d. cap. 16. n. 9. Bossius tit. de *crimine lae* Majestatis n. 95. Barbosa in d. l. *heres absens* §. ultimo n. 39. ff. de *judicis*. Sesse dicta dec. 100. num. 6. Paritus conf. 12. n. 14. part. 3. Natta conf. 4. n. 1. lib. 1. Laurentius Silvanus conf. 25. num. 14. & 15.
9. Quartio item, forus *domicilii* in *civilibus* est ceteris foris potentior, & principalior. Glossa in cap. statutum 11. verb. *unam dietam*, in §. 1. de *re script.* in 6. Baldus in l. de *gibus* num. 74. ff. de *legibus*, Paulus Castren. in l. 1. n. 2. C. ubi *de crimin.* agi oport. Decius conf. 352. n. 2. Rolandus à Valle *tract.* de *lucro dobris* quest. 22. n. 16. Decianus *tractas. crimin.* lib. 4. cap. 16. n. 9. vers. sed notandum, Barbosa in d. l. *heres absens* 19. §. fin. n. 34. de *judicis*.
10. Quinto tandem, forus *domicilii* ob istas rationes, & quia est fortior, & magis naturalis, praefertur ceteris foris, Barbosa in d. l. fin. n. 40. & seqq. Sed distinguendi sunt duo effectus fori *domicilii*, ut hæc doctrina penitus declaretur. Primus est, ut quis possit in eo conveniri, & ad *judicium* provocari apud ejus *Judicem*; secundus ut possit *domiciliario* decerni honores, & munera. Quod primum effectum, praefertur forus *domicilii* ceteris foris, etiam foro originis in *civilibus*, nam in *criminalibus* credit foro delicti, ut sua loco dicemus. Quod secundum, ut non possit argui de habitatione ad *domicilium*, neque de jure *Parochia* ad ius fori, quod qui fortiter alicubi, non ex habitatione, quemadmodum jus *Parochia*, sed ex *domicilio* fortiter, juxta superius tradita. Et verò magni effectus illa doctrina, ad discernendum quis *Parochius* inter se possit, & debet in *matrimonio* contrahendo, juxta Concil. Trid. seff. 24. decreto de *reform. matrim.* cap. 1. de que in causa quadam ardua matrimoniali, vidi controverti.
- Amplius primi predictam conclusionem, & regulam principalem, ut in loco *domicilii* conveniri possit qui vis reus, non solum præfens, sed etiam absens. Nam non est necessaria ejus præsentia in eo loco, ut possit ibi conveniri, cum tamen regulatissima sit necessaria in loco cuiuslibet alterius fori ad facultatem convenienti. Ita probat textus in leg. dies cautioni 4. §. prætor ait, ff. de *danno infecto*, & in §. si verò etiam quidam, in Autib. de exhiben. reis collat. 5. & in cap. causam de dolo, & con-

tumac. materiam, vide textum in l. *assumptio* §. *juris prudentibus*, l. non unique, l. *domicilium* ff. *ad municip.* & *de incol.* l. *cives C. de incol.* lib. 10. 132. tit. 2. par. 3. & ibi glos. 12. & 13. & glossa juris communis in predictis locis, & ad ea Doctores, Marianum Soccinum latissime omnia tractantem in d. c. licet ratione ultimo, ex n. 27. de *foro competenti*, Rebuffum tomo 3. in *Coust. Regn.* tract. de *domicili electione*, Decianum *tract. crim.* lib. 4. c. 16. num. 8. Menochium de *presumpt.* lib. 6. *presumpt.* 42. & de *arbitrariis Judicis* libro 2. centuria 1. casu 86. Granius *disceptationum forensium* tom. 1. c. 181. ex n. 1. Farinac in fragmentis criminalibus littera D. *verbo domicilium* ex n. 193. Cardinalem Thuscum littera D. conclusione 599. tomo 2. Rotam diversorum decisi. 150. par. 2. Trivisanus decisi. 23. lib. 1. Gail *obseruatur*. præt. lib. 2. obser. 35. num. 7. & seqq. & obser. 36. D. Riccius collectanea 615. pof medium. Barbosa in dict. l. *heres absens* §. finali ex num. 70. ff. de *judicis*. Illud tamen hic admundendum occurrit, cum *domicilium*, & *habitatione* longè inter se differant, nam *domicilium* haber, qui in aliquo loco animo permanendi cum suis fortunis consistit, l. *cives C. de incolis* lib. 10. habitationem verò habere potest quis, etiam sine animo permanendi, dummodo non habitet tanquam hospes; quæ distinctione colligitur ex l. 1. §. *habitate ff. de iis, qui dejece- runt, vel effuder.* ubi notat Albericus num. 10. Federicus de Senis conf. 254. n. 6. Bart. in l. 4. §. *prætor ait*, n. 24. ff. de *damm. infect.* Felin. in cap. quoniam n. 2. de *offic. ordinarii*, Rebuffus in *repetition. cap. extirpanda*, §. qui verò n. 134. vers. pro *intelligencia*, & num. 135. de *prabendis*, Menoch. de *presumpt.* lib. 6. *presumpt.* 42. num. 2. Caravit. ad Ritum 301. et n. 30. non requiri, ut aliquis sit *Parochianus* alius *Parochie*, ut in ea habeat *domicilium* præsens, & propriè sumptum, sed sat est, si habeat *habitationem*. Quare si pupillus, reliquo paterno *domicilio*, & nullo novo expressè constituto, adhibita tutoris auctoritate (que in eo constituendo requiritur, ut docuit Bart. in l. 1. n. 7. ff. de *tutor.* & curat. datus ab his, Salicetus in l. 1. C. ubi *petantur tutor.* Gregorius Lop. in l. 12. tit. 16. par. 6. glos. 2. quod ideo contingit, quia minores ex constitutione *domicilii* manent obligati ad solvenda onera *incolis* imposita, qui tamen sine auctoritate tutoris, vel curatoris obligari non possunt, §. neque infit. de *anterioritate tutorum*) si inquam, reliquo paterno *domicilio* minor traducatur, educationis causa, ad domum tutoris, vel curatoris, in qua cum eo habiteret, efficietur *Parochianus* illius Ecclesie, ad quam *domicilium* tutoris, vel curatoris pertinet: ita eidem quarta *Parochialis* debetur, omnia Ecclesie *Parochiali* sui *domicilii*, juxta textum in c. 1. & 2. de *sepylur.* & in c. ult. de *testamentis*. Tradit Federicus de Senis conf. 253. & 254. Rebuffus ubi supra n. 136. Masdardus de *probation.* concl. 535. *domicilium præsumpt.* ex num. 30. Thomas Sanchez de *matrimonio* lib. 3. disput. 23. num. 12. & seqq. Idem etiam procedit in obligatione solvendi decimas personales, persolvenda enim sunt Ecclesie *Parochiali* habitationis pupilli, vel minoris, non paterni *domicilii*, argumento textus in cap. questio. sunt 16. q. 1. & in c. ad *Apostolica*, de *decimis*, notat Rebuffus d. n. 136. Idem prorsus dicendum est de scholasticis, qui causa studiorum in loco aliquo, & de *Advocatis*, & aliis *Officialibus*, qui negoti, vel officii causa, in curia commorantur. Qui non censentur ibi *domicilium* contrahere, l. 2. Cod. de *incolis* lib. 10. Notat Franciscus Suarez in *tertiis partem D.* Thome tom. 4. disp. 25. sec. 2. num. 6. Quo fit, ut non possit argui de habitatione ad *domicilium*, neque de jure *Parochia* ad ius fori, quod qui fortiter alicubi, non ex habitatione, quemadmodum jus *Parochia*, sed ex *domicilio* fortiter, juxta superius tradita. Et verò magni effectus illa doctrina, ad discernendum quis *Parochius* inter se possit, & debet in *matrimonio* contrahendo, juxta Concil. Trid. seff. 24. decreto de *reform. matrim.* cap. 1. de que in causa quadam ardua matrimoniali, vidi controverti.

Amplius primi predictam conclusionem, & regulam principalem, ut in loco *domicilii* conveniri possit qui vis reus, non solum præfens, sed etiam absens. Nam non est necessaria ejus præsentia in eo loco, ut possit ibi conveniri, cum tamen regulatissima sit necessaria in loco cuiuslibet alterius fori ad facultatem convenienti. Ita probat textus in leg. dies cautioni 4. §. prætor ait, ff. de *danno infecto*, & in §. si verò etiam quidam, in Autib. de exhiben. reis collat. 5. & in cap. causam de dolo, & con-

tant Pontificii, & Franciscus Molinus de brachio sculari lib. 2. cap. 22.

Hanc igitur sententiam, & distinctionem, tradit Bart. in l. 1. §. 1. num. 3. ff. de *requirendis reis*, & in *extravagan- ti ad reprimendum*, verb. per edictum num. 9. & quod pri-

mar partem probat. Quoniam cum duo territoria subsunt uni Principi, Princeps superior videtur permittere, ut unus *Judex* verbaliter citet in territorio alterius, leg. omnes 31. §. *executoribus*, vers. *Verum si apparitor*, Cod. de Episcop. & Cleric. Cæterum citatio realis, id est captura personæ, non est permissa in alieno territorio, sed fieri debet à *Judice* in suo proprio territorio, communito litteris requisitoris alterius *Judicis*, juxta *Antib.* si verò *criminis*, Cod. ad leg. *Jud. de adulter.* Certe quod istam primam partem, de jure Regni Castellarum videtur aperte probari haec sententia, ex textu expresso in l. 7. tit. 3. lib. 4. recopil.

Quoad secundam verò partem probatur ex text. in Clem. 19. *Pastoralis*, §. *esp. ligatur*, vers. ut illud tamquam notissimum, & §. nos quoque de re *judic.* ubi requisitoria ad citationem verbalementur, & sine illis citatio in territorio alieno supremi Principis, & alteri non subjecti, non valet.

Eidem sententia subscriptum Cyn. in l. ult. num. 4. ff. de *jurisd. omn. jud.* & in d. l. omnes n. 2. C. de Episc. & Cler. Bald. in d. l. ult. n. 13. & seqq. ff. de *jurisd. omn. jud.* & in d. leg. omnes §. verum si apparitor n. 1. & 2. Albericus in l. ult. n. 2. ff. de *offic. Praefect. urb.* Joannes de Imola in tempus 63. n. 4. ff. de *hered.* infit. Paulus Castren. in l. ult. num. 4. ff. de *jurisd. omn. jud.* & ibi Angel. n. 6. Alex. n. 13. Jaf. n. 24. Barth. Socc. num. 10. Orosius n. 11. Angelus de *malicie*, verb. *Judex commisit num. 11.* Oldradus conf. 88. Franciscus Marcus dec. 179. num. 3. & seqq. 2. par. Joannes Andreus in d. cap. *Romana*, §. *contrahentes num. 2.* cum seqq. de *foro compet.* in 6. Geminianus ibi num. 12. & seqq. Ancharanus num. 3. Philippus Francus num. 10. cum seqq. Eamdem sequitur Panormitanus in cap. licet ratione, ultim. num. 41. de *foro compet.* qui subdit posse *Judicem* in suo territorio decernere citationem, licet numerus exequatur extra territorium, cum enim illa nuncius executio non sit actus judicialis, potest extra territorium exerceri. Eudem videtur adhucere Marianus Soccinus post longam disputationem, & multas distinctiones factas in cap. *dilecti* ex num. 23. ad 25. satis prolixè, & confusa, de *foro compet.* Clarius eidem adharet in cap. *sanc.* & Episcop. num. 13. eodem tit. eam tener *Bossius tract.* crimin. tit. de *citationib.* num. 20. & seqq. & num. 26. Montalvus in l. 4. tit. 3. lib. 2. fori glossa penult. magna in verbo, fagan del *Justicia* col. 4. vers. quid ergo dicendum, Dadiacus Perez in l. 1. tit. 2. l. 3. ordinem glos. 1. q. 3. col. 816.

Secunda opinio est, si territoria sint distincta ratione jurisdictionis, etiam si unius superiori sint subditi nihilo minus non posse *Judicem* unius territorii citare in territorio alterius, misso ad eam citationem faciendam suo nuncio, vel tabellione, & citationem ita factam non valere, nec arcetate citatum ad comparendum, sed debere mittere litteras ad *Judicem* alterius territorii, quibus ab eo petat, & cum requiratur, ut citet suum subditum ibi existentem, & hoc dumtaxat modo factam citationem valere. Ita sentit Speculator lib. 2. tit. de *compet.* Jud. addition. §. generaliter l. num. 5. & lib. 3. tit. de *accusatione*, & qualiter num. 12. Felin. in cap. licet ratione, ult. num. 1. cum seqq. de *foro compet.* In eamdem videtur inclinare Marianus Soccinus in cap. postulati num. 13. eodem tit. *Hyppolitus de Marfil*, in l. extra territorium num. 34. & 35. ff. de *jurisd. omn. jud.* & singul. 138. & 203. Joannes Faber in §. fin. n. 10. in fin. infit. de *poma temer.* litigant. Salycetus in l. omnes §. *executoribus* n. 1. C. de Episc. & Cler. Jacobus de Bellis in repet. d. §. *contrahentes* n. 139. cum ex num. 131. latè tractasset in cap. *Romana*, de *foro compet.* lib. 6. & vide ibi usque ad num. 144. Rebuffus tom. 2. in *Constit. Regni*, tract. de litteris requisitoris art. unico, glos. 3. num. 11. 12. & seqq. Covarr. in *præf. cap. 10.* n. 7. qui testatur de *præf.* & usu hujus Regni, Perrus Folliarius in *præf. crim.* 1. par. secunde partis. *Rubrica vel eos verbaliter citari faciat num. 27.* Julius Clarus lib. 5. sententiarum §. fin. q. 31. num. 20. qui ait, in Ducatu Mediolanensi non servari opinionem Bartoli, sed citationes fieri per litteras subdiales, Martana in *praxi* 6. parte tit. de *citatione* num. 40. & num. 41. Gratianus regula 491. Azevedus in l. 3. num. 32. tit. 3. lib. 4. recopil. Et Barbosa in d. l. *heres absens* §. fin. num. 84. & seqq. ff. de *judicis*, Paz in *praxi* 1. tom. 4. par. cap. 2. num. 9. Molinus de brachio sculari lib. 2. cap. 23. ex num. 1. ad 9.

Pro

Harum litterarum tametsi apud *Juris consolos* nulla aut rarissima mentio in *civilibus* est, & solum inveniatur in *criminalibus causis*, & foliū inveniatur in l. 1. §. *autem gravius*, alias §. *presides*, ff. de *requirendis reis*, & in §. si verò quis, in *Antib.* ut nulli *Judicem* collat. 9. apud Imperatores tamen carum mentis reperitur in causis *civilibus*, in l. 1. *properandum*, §. *sin autem reus*, Cod. de *judicis*, ibi: *Sive ipse Judex ex sua jurisdictione hoc facere potest, sive per relationem ad maiorem*, juxta secundam interpretationem glossa ibi, *verbo, ad maiorem*, quam approbat Cynus num. 9. & 10. Angelus num. 1. Salycetus num. 19. Paulus n. 4. & 5. qui dicit esse textum meliorem de jure, Jaf. num. 2. & obseruant communiter *Scribentes* in leg. à divo Pio 15. §. *sententiam Rome*, ff. de re *judic.* & Hippolytus de Marsiliis singul. 138. apud Pontificem autem sit etiam in *civilibus* harum litterarum commemoratione in d. cap. *Romana*, §. *contrahentes*, de *foro compet.* in 6. ibi: *Loci diocesanis ad denunciationem ipsorum faciat ejusmodi missiōnem*. Ubi